

Међународна научна конференција
САВРЕМЕНА СРПСКА ФОЛКЛОРИСТИКА 7
Косовска битка (1389) у историји и традицији
Савремена словенска фолклористика

Крушевац, 21–23. јуна 2019.
ПРОГРАМ И КЊИГА АПСТРАКАТА

International scientific conference
CONTEMPORARY SERBIAN FOLKLORISTICS 7
The Kosovo Battle (1389) in history and tradition
Contemporary slavic folkloristics

Kruševac, 21–23 June 2019
PROGRAMME AND ABSTRACTS

Београд
2019.

Издавач:
Удружење фолклориста Србије
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд

За издавача:
Проф. др Бошко Сувајцић

ОРГАНИЗАТОРИ / ORGANIZERS

Удружење фолклориста Србије, Београд / Association of folklorists of Serbia, Belgrade

Народна библиотека, Крушевац / National Library, Kruševac

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд / University Library „Svetozar Marković”, Belgrade

ПРОГРАМСКИ ОДБОР / PROGRAMME COMMITTEE

др Габријела Шуберт, Институт за славистику, Филозофски факултет Универзитета Фридрих Шилер, Јена, Немачка / PhD Gabriella Schubert, Institute of Slavonic Languages and Literature, Faculty of Philosophy, Friedrich Schiller University, Jena, Germany

др Андреј Б. Мороз, Руски државни универзитет за хуманистику, Москва, Русија (Андреј Борисович Мороз, Российский государственный гуманитарный университет, Москва, Россия) / PhD Andrei B. Moroz, Russian State University for the Humanities, Moscow, Russia

др Оксана О. Микитенко, Институт за уметности, фолклор и етнологију „Максим Рилски”, Национална академија наука Украјине, Кијев, Украјина (Микитенко Оксана Олегівна, Институт мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, Національна академія наук України, Київ, Україна) / PhD Mykytenko O. Oksana, Institute of Art Studies, Folklore Studies and Ethnology. M. T. Rilsky, The National Academy of Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine

др Јоана Ренкас, Институт за словенску филологију, Познањ, Пољска (Joanna Rękas, Instytut Filologii Słowiańskiej, Poznan, Polska) / PhD Joanna Rekas, Institute of Slavonic Philology UAM Poznań, Poland

др Веселка Тончева, Институт за етнологију и фолклористику са Етнографским музејем БАН, Софија, Бугарска (Веселка Тончева, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН, София, Българска) / PhD Veselka Toncheva, Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum at BAS, Sofia, Bulgaria

др Соња Здравкова Џепароска, Факултет за музику Универзитета Св. Кирило и Методије, Скопље, Македонија (Соња Здравкова Џепароска, Факултет за музичка уметност, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Македонија) / PhD Sonja Zdravkova Džeparoska, Faculty of Music, The Saints Cyril and Methodius University, Skopje, Macedonia

др Јеленка Пандуревић, Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, Република Српска, БиХ / PhD Jelenka Pandurević, Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Banja Luka, Republic of Srpska, BiH

др Миодраг Јовановић, Филолошки факултет Универзитета Црне Горе, Подгорица, Црна Гора / PhD Miodrag Jovanović, Faculty of Philology, University of Montenegro, Podgorica, Montenegro

др Снежана Самарџија, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија / PhD Snežana Samardžija, Faculty of Philology, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

др Бошко Сувајдџић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија / PhD Boško Suvajdžić, Faculty of Philology, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

др Смиљана Ђорђевић Белић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија / PhD Smiljana Đorđević Belić, Institute for Literature and Arts, Belgrade, Serbia

др Сања Златановић, Етнографски институт САНУ, Београд, Србија / PhD Sanja Zlatanović, Institute of Ethnography SASA, Belgrade, Serbia

др Лидија Делић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија / PhD Lidija Delić, Institute for Literature and Arts, Belgrade, Serbia

др Данијела Поповић Николић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Ниш, Србија / PhD Danijela Popović Nikolić, Faculty of Philosophy, University of Niš, Niš, Serbia

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР / ORGANISATIONAL COMMITTEE

др Бошко Сувајдџић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија / PhD Boško Suvajdžić, Faculty of Philology, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

мр Снежана Ненезић, Народна библиотека, Крушевац, Србија / Snežana Nenezić, National Library, Kruševac, Serbia

др Данка Лајић Михајловић, Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија / PhD Danka Lajić Mihajlović, Institute of Musicology SASA, Belgrade, Serbia

др Данијела Поповић Николић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Србија / PhD Danijela Popović Nikolić, Faculty of Philosophy, University of Niš, Niš, Serbia

др Јелена Миловановић, Пољопривредни факултет Универзитета у Нишу, Крушевац, Србија / PhD Jelena Milovanović, Faculty of Agriculture, University of Niš, Kruševac, Serbia

мр Дејан Илић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија / Dejan Ilić, MA, Institute for Literature and Arts, Belgrade, Serbia

мр Маја Радивојевић, Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија / Maja Radivojević, MA, Institute of Musicology SASA, Belgrade, Serbia

мр Ана Савић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија / Ana Savić, MA, Faculty of Philology, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

Одржавање скупа помогли су Министарство културе и информисања Републике Србије, Град Крушевац и Трајал корпорација.

Conference has been supported by the Ministry of culture and information of the Republic of Serbia, the City of Kruševac and Trayal Corporation.

ΠΡΟΓΡΑΜ

PROGRAMME

ПЕТАК, 21. ЈУН / FRIDAY, JUNE 21

09.00 Полазак учесника скупа из Београда / Departure of participants from Belgrade

13.30 Регистрација учесника / Registration of participants
Народна библиотека Крушевац, Трг косовских јунака 1, Крушевац /
National Library Kruševac, Square of Kosovo Heroes 1, Kruševac

14.00 Отварање скупа / Opening ceremony
Народна библиотека Крушевац / National Library Kruševac

• Представник домаћина / Host representative

• Проф. др Бошко Сувајџић, председник Удружења фолклориста Србије / Prof. Boško Suvajdžić, PhD, the president of the Association of folklorists of Serbia

14.30 Уводна излагања / Introductory presentations
Председавајући / Chairman: Валентина Питулић / Valentina Pitulić
Секретар / Secretary: Дејан Илић / Dejan Ilić

• Љубинко Раденковић, САНУ, Београд, Србија
МИЛОШ ОБИЛИЋ КАО МИТОЛОШКИ ЛИК

• Бошко Сувајџић, Филолошки факултет Универзитета у Београду,
Београд, Србија
КОСОВО ИЗМЕЂУ ИСТОРИЈЕ И МИТА: ЕПСКА ЛЕГЕНДА

• Варвара Евгеньевна Добровольская, Государственный Российский Дом
народного творчества имени В. Д. Поленова, Москва, Русија
СЮЖЕТ 432 „ФИНИСТ ЯСНЫЙ СОКОЛ” / „THE PRINCE AS BIRD”.
СПЕЦИФИКА РУССКОЙ СКАЗОЧНОЙ ТРАДИЦИИ И РЕАЛИЗАЦИЯ
СЮЖЕТА В СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЕ

• Данка Лајић Михајловић, Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија
ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ ИЗМЕЂУ „СТАТУСА” И ПОЛИТИКА

15.50 Дискусија / Discussion

16.15 Пауза за кафу / Coffee break

16.30 Сесија 1 / Session 1

Председавајући / Chairman: Бошко Сувајдић / Boško Suvajdžić
Секретар / Secretary: Ана Савић / Ana Savić

- Оксана Микитенко, Институт за историју уметности, фолклор и етнологију «Максим Рилски» Националне академије наука Украјине, Кијев, Украјина

КОСОВСКА ТРАДИЦИЈА У ИСТРАЖИВАЊИМА БОРИСА ПУТИЛОВА
(ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА)

- Данијела Петковић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија
КОСОВСКИ ОБРАЗАЦ У ЈУЖНОСЛОВЕНСКОЈ И РУСКОЈ УСМЕНОЈ
ЕПСКОЈ ПОЕЗИЈИ

- Валентина Питулић, Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Косовска Митровица, Србија

КАТАЛОГ КОСОВСКИХ ЈУНАКА У НАРОДНИМ УМОТВОРИНАМА
СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

- Драгана Вукићевић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија

КОСОВО И РЕТОРИКА АНТИЈУНАКА

- Ненад Љубинковић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија
НЕКОЛИКИ БИТНИ ПРОБЛЕМИ КОЈИ СЕ ПОЈАВЉУЈУ У САМОМ
ПОЛАЗИШТУ ИЗУЧАВАЊА ЕПСКЕ УСМЕНЕ ПЕСМЕ

17.45 Дискусија / Discussion

**18.00 ПРЕДСТАВЉАЊЕ НОВИХ ИЗДАЊА ИЗ ОБЛАСТИ
ФОЛКЛОРИСТИКЕ / PRESENTATION OF NEW PUBLICATION IN THE
FIELD OF FOLKLORISTICS**

СУБОТА, 22. ЈУН / SATURDAY, JUNE 22

9.00 Сесија 2 / Session 2

Председавајући / Chairman: Смиљана Ђорђевић Белић / Smiljana Đorđević Belić

Секретар / Secretary: Маја Радивојевић / Маја Radivojević

• Снежана Д. Самарџија, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија

КОСОВКИНА БЕЛА РУКА. ЛИК КОСОВКЕ ДЕВОЈКЕ У СРПСКОЈ НАРОДНОЈ ПОЕЗИЈИ

• Димитър Атанасов, Институт за етнологија и фолклористика – Българска академия на науките, Софија, Бугарска

КОСОВКА ДЕВОЈКА – КРАТКА ИСТОРИЈА И ИДЕОЛОГИЈА ВИЗУЕЛНОГ ЛИКА

• Лидија Делић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија
ТУРКИЊИЦА: ЖЕНА У МРЕЖИ ЕПСКЕ ПОЕТИКЕ И СТЕРЕОТИПА О ДРУГОМ

• Соња Петровић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија

ТЕЛЕСНИ КОД У КОСОВСКОЈ ТРАДИЦИЈИ

• Бранко Златковић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија
КОСОВСКИ БОЈ У УСТАНИЧКОЈ ТРАДИЦИЈИ

• Дејан Илић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија
ПАД БОСАНСКОГ КРАЉЕВСТВА И КОСОВСКА ТРАДИЦИЈА

• Кристина Митић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Ниш, Србија
НАРОДНЕ БАЈАДЕ О КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА

10.30 Дискусија / Discussion

11.00 Сесија 3 / Session 3

Председавајући / Chairman: Данијела Поповић Николић / Danijela Popović Nikolić

Секретар / Secretary: Ана Савић / Ana Savić

• Дејан Ајдачић, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд, Србија / Институт филологије, Кијев, Украјина
СЛОВЕНСКИ ПРЕВОДИ И РЕЦЕПЦИЈА СРПСКЕ НАРОДНЕ ЛИРИКЕ У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА

• Јулија Анатољевна Шкураток, Пермски државни национални истраживачки универзитет Перм, Русија
СЛАВЈАНСКОЕ ВЛИЈАНИЕ В КОМИ-ПЕРМЈАЦКОЈ СИСТЕМЕ МИФОЛОГИЧЕСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ

• Светлана Григорьевна Низовцева, Институт языка, литературы и истории Коми научного центра УрО РАН, Сиктивкар, Русија
РУССКИЕ И КОМИ ЗАГАДКИ: К ВОПРОСУ О ФОЛЬКЛОРНОМ ЗАИМСТВОВАНИИ

• Јулија Андреевна Крашенинникова, Институт языка, литературы и истории Коми научного центра УрО РАН, Сиктивкар, Русија
ВОЙНА В КОЛЛЕКТИВНЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ ЖИТЕЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КОМИ

12.00 Дискусија / Discussion

12.15 Пауза за кафу / Coffee break

12.30 Сесија 4 / Session 4

Председавајући / Chairman: Јеленка Пандуревић / Jelenka Pandurević
Секретар / Secretary: Марија Миљковић / Marija Miljković

• Suzana Marjanić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, Hrvatska
ZOOFOLKLORISTIKA I/ILI ETNOZOOLOGIJA: STANJE I TENDENCIJE
U REGIJU

• Вихра Баева, Институт за етнологија и фолклористика с Етнографски
музеј – БАН, Софија, Бугарска
„ДЕТО ИМА ВОЙНИ, ДЕТО ИМА БОЈОУ, ЗМЕЈОВЕТЕ ТАМ СА“. ЗМЕЈАТ
ВОИН В БЪЛГАРСКИ ФОЛКЛОРНИ ТЕКСТОВЕ

• Цветелина Димитрова, Институт за етнологија и фолклористика с
Етнографски музеј – БАН, Софија, Бугарска
ВЛАДЕТЕЛСКИ ТОПОНИМИ И СВЕТИТЕЛСКИ САКРОНИМИ ВЪВ
ФОЛКЛОРНИТЕ НАРАТИВИ ОТ РАЙОНА НА КЮСТЕНДИЛСКО, РБ

• Анастасия Сергеевна Лызлова, Институт языка, литературы и истории
Карельского научного центра РАН
О НЕКОТОРЫХ СКАЗОЧНЫХ ДИНАСТИЯХ КАРЕЛИИ

13.30 Дискусија / Discussion

14.00 Ручак / Lunch

16.00 Сесија 5 / Session 5

Председавајући / Chairman: Данка Лајић Михајловић / Danka Lajić Mihajlović
Секретар / Secretary: Драгана Ђурић / Dragana Đurić

• Бранко Тупурдија, Београд, Србија
ОЈКАН ИЗ ДРЕЖНИЦЕ И МЕТОДОЛОГИЈА ЊЕГОВОГ БЕЛЕЖЕЊА

• Ольга Алексејевна Пашина, Государственный институт искусствознания,
Москва, Русија
ПОЛИСТАДИАЛНОСТ ФОЛКЛОРНЫХ ТРАДИЦИЙ В СВЕТЕ
РЕГИОНАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

• Веселка Тончева, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН, Софија, Бугарска
СЪБИТИЕ И ПЕСЕН (ОПИЗ ЗА ИЗВЕЖДАНЕ НА НОВ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МОДЕЛ В ЕТНОМУЗИКОЛОГИЯТА)

• Маја Љ. Радивојевић, Музиколошки институт САНУ, Београд, Србија
ПРЕГОВАРАЊЕ ИДЕНТИТЕТА НА ПРИМЕРУ ПЕВАЧИЦЕ ТАЊЕ БОШКОВИЋ

17.00 Дискусија / Discussion

17.15 **Сесија 6 / Session 6**

Председавајући / Chairman: Драгана Вукићевић / Dragana Vukićević
Секретар / Secretary: Јована Димитријевић

• Татьяна (Викторовна) Савельева, Челябинский государственный университет Челябинск, Русија
ТРАДИЦИОННИЙ НАРОДНЫЙ ПРАЗДНИК К СОВРЕМЕННОМУ МИРУ: СОХРАНЕННАЯ И ПЕРВАННАЯ ТРАДИЦИЯ, РЕКОНСТРУКЦИЯ, НЕОМИФОЛОГИЯ

• Смиљана Ђорђевић Белић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија,
Данијела Поповић Николић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Ниш, Србија
ТОДОРИЦА У МАЛОМ КРЧИМИРУ: ТРАНСФОРМАЦИЈА РИТУАЛА

• Драгана Ђурић, Балканолошки институт САНУ, Београд, Србија
САВРЕМЕНИ НАРАТИВИ О СВЕТОЈ ПЕТКИ НА ПОДРУЧЈУ ШУМАДИЈЕ

• Ана Савић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија
„ИГРА ОРО КУД БРЕСТОВИ“ – ВИТАЛНОСТ ЖАНРА ДЕМОНОЛОШКОГ ПРЕДАЊА, КОНТЕКСТ БЕЛЕЖЕЊА И ОДЛИКЕ УСМЕНОГ ПРИПОВЕДАЊА (САВРЕМЕНА ТЕРЕНСКА ИСТРАЖИВАЊА)

18.15 Дискусија / Discussion

18.30 ПРЕДСТАВЉАЊЕ НОВИХ ИЗДАЊА ИЗ ОБЛАСТИ ФОЛКЛОРИСТИКЕ
/ PRESENTATION OF NEW PUBLICATION IN THE FIELD OF FOLKLORISTICS

20.00 Вечера / Dinner

НЕДЕЉА, 23. ЈУН / SUNDAY, JUNE 23

9.00 Сесија 7 / Session 7

Председавајући / Chairman: Бранко Златковић / Branko Zlatković
Секретар / Secretary: Јована Милованчевић / Jovana Milovančević

• Алина Сергеевна Алексева, Институт славјановедения РАН, Москва, Русија
К ВОПРОСУ О ЯЗЫКОВОМ РЕГИСТРЕ РУССКИХ РУКОПИСНЫХ ЗАГОВОРОВ

• Марија Миљковић, Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Косовска Митровица, Србија
НАХОЧЕ, ДЕТЕ РОЂЕНО У ВАНБРАЧНОЈ ВЕЗИ И ДЕТЕ-ЈУНАК У СРПСКИМ НАРОДНИМ ЕПСКИМ И ЕПСКО-ЛИРСКИМ ПЕСМАМА

• Марко Ђорђевић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија
СКРИВЕНЕ ДИМЕНЗИЈЕ УСМЕНИХ УСПАВАНКИ

• Младен Станић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија
ЗАСТУПЉЕНОСТ И ЗНАЧАЈ КОНЦЕПЦИЈЕ ОБРЕДА ПРЕЛАЗА АРНОЛДА ВАН ГЕНЕПА У УСМЕНОЈ ТРАДИЦИЈИ ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ

10.00 Дискусија / Discussion

10.15 Сесија 8 / Session 8

Председавајући / Chairman: Данијела Петковић / Danijela Petković
Секретар / Secretary: Младен Станић / Mladen Stanić

• Јеленка Пандуревић, Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, Република Српска
СИМБОЛИЧКО МАПИРАЊЕ КОСОВА, СТАРЕ И ЈУЖНЕ СРБИЈЕ НА СТРАНИЦАМА „БОСАНСКЕ ВИЛЕ”

• Саша Кнежевић, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, Република Српска
КОСОВО ЈЕ СРЦЕ СРБИЈЕ

• Славица Гароња Радованац, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, Србија
ПРЕДАЊЕ О КОСОВСКОМ БОЈУ У ПУТОПИСИМА ЕНГЛЕСКИЊА
(МИС ИРБИ – М. МЕКЕНЗИ И РЕБЕКЕ ВЕСТ)

• Јована Милованчевић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија
ОДЈЕЦИ КОСОВСКЕ ТРАДИЦИЈЕ У ЦИКЛУСУ „КОСОВО ПОЉЕ”
ВАСКА ПОПЕ

• Јована Димитријевић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, Србија
ТРАНСФОРМАЦИЈА КОСОВСКОГ МИТА У ПРОЗНИМ ДЕЛИМА
МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

11.30 Дискусија / Discussion

11.45 Завршна разматрања и затварање конференције / Final remarks and the closing of the conference

АПСТРАКТИ

ABSTRACTS

Дејан Ајдачић
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”
Београд, Србија
Институт филологије
Кијев, Украјина
dejajd@gmail.com

СЛОВЕНСКИ ПРЕВОДИ
И РЕЦЕПЦИЈА СРПСКЕ НАРОДНЕ ЛИРИКЕ
У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА

Женске народне пјесме из две *пјеснарице* (1814, 1815) и прве књиге *Српских народних пјесама* Вука Караџића (1824) преводили су на словенске језике у првој половини 19. века Чех Франтишек Челаковски, Пољаци Кажимјеж Брођињски, Август Бјеловски, Украјинци Маркијан Шашкевич, Јакив Головацки, Амвросије Метлински, Рус Александар Пушкин. У раду ће уз ослонац на досадашња истраживања бити указано на међусобне везе и особености превода, те особине српских народних песама које су привлачиле њене тадашње преводиоце и тумаче.

Алина Сергеевна Алексеева
Институт славяноведения РАН
Москва, Русија
alevtina.sergeevna@gmail.com

К ВОПРОСУ О ЯЗЫКОВОМ РЕГИСТРЕ РУССКИХ РУКОПИСНЫХ ЗАГОВОРОВ

Древнерусский книжник, согласно теории В. М. Живова, усваивает языковой опыт предшественников вне отрыва от коммуникативных ситуаций, каждая из которых соотносится с определенным языковым регистром, сформировавшимся в результате эволюции книжной и некнижной письменности Древней Руси. В настоящее время остается неизученным вопрос о стиле древнерусских рукописных заговоров, распространенного жанра „отреченной” словесности. Решение этой проблемы позволит определить, как древнерусские книжки воспринимали эти тексты, и выявит их положение в системе книжности Древней Руси. Описание проводится по следующим критериям: система прошедших времен, формы инфинитива и 2 л. Ед. Презенса, дуалис, субстантивные флексии Д.–Т.–М. мн., звательная форма, адъективные и местоименные флексии (Р. ед., И.–В. мн.) и употребление причастий. Исследование показало, что язык рукописных заговоров можно охарактеризовать как гибридный церковнославянский, однако, в некоторых случаях отмечены сдвиги в сторону других регистров: так, например, первая часть Олонецкого сборника первой пол. XVII в. отражает влияние со стороны

приказного языка и деградацию гибридного регистра. Следование нормам книжной традиции свидетельствует об особом отношении книжников к рукописным заговорам, которые встраиваются в систему гибридных текстов – таких, как, например, летописи. Немногочисленные инструкции, сопровождающие заговоры, и записи обрядов, напротив, приближаются к бытовым текстам.

Димитър Атанасов
Институт за етнология и фолклористика – Българска академия
на науките
Софија, Бугарска
dimitar.atanassov@gmail.com

КОСОВКА ДЕВОЈКА – КРАТКА ИСТОРИЈА И ИДЕОЛОГИЈА ВИЗУЕЛНОГ ЛИКА

Чланак је посвећен једном од кључних ликова косовског циклуса – Косовки Девојци. Посебно је скренута пажња на прву појаву лика и на његов развој у вези са процесима модернизације Србије: популаризација и доступност визуелних представа, технологизација уметности. У току XIX века потреба за визуелним представама расте, па национална држава одговара на ту потребу, између осталог и променом урбане топографије: подигнути су бројни споменици као „текстура сећања” (Young 1993).

Прати се и развој лика Косовке Девојке и његове актуализације у вези са политичким пројектима и идеологијама друштва. Претпоставља се да се ликови друштвено значајних фигура конструишу на основу историјског наратива за масовне конзумације. Филозофска платформа рада укључује идеју да су историјска наратива у тексту и визуелни жанрови службеног текста заправо политичке идеологије. Из тог ракурса, фокус рада јесте и читање лика Косовке Девојке као једне од репрезентација српске националне идеје.

Вихра Баева
Институт за етнология и фолклористика с Етнографски
музей – БАН
Софија, Бугарска
vihra.baeva@abv.bg

„ДЕТО ИМА ВОЙНИ, ДЕТО ИМА БОЮЕ,
ЗМЕЮВЕТЕ ТАМ СА”.

ЗМЕЯТ ВОИН В БЪЛГАРСКИ ФОЛКЛОРНИ ТЕКСТОВЕ

В доклада си разглеждам един непроучен досега аспект във фолклорния образ на змея – представата, че той е воин и участва пряко във войните на хората. Ранните записвачи на фолклор регистрират вярването, че змейовете ходят на война: напускат обичайните си обиталища и отиват на бойното поле, като помагат на някоя от воюващите страни да спечели. Съществува и представата, че змейовете се бият и от двете страни, като побеждава онази, която е подкрепяна от повече змейове. Разбиране за змея като воин прозира и в евфемистичното название „юнак” в Странджанско. Меморати от XX век пресъздават спомени за Балканските войни и Втората световна война, които се свързват с необикновени появи на змейовете – като преки участници или като прокоба за изхода на военните действия. Понякога става дума за змей, ранен по време на война, когото хората лекуват по специфичен начин. Образът на змея воин се появява макар и спорадично, и в текстове на фолклорни песни. Всички тези мотиви и сюжети насочват към съществуването на пряка връзка между змея и войната във фолклора. Разбирането на

войната като борба на змейове позволява и осмислянето на мотива „два са змея бият”, който е повтарящо се начало на редица песни за мъртвия юнак и до момента остава донякъде енигматичен за изследователите.

Драгана Вукићевић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
dragana.vukicevic67@gmail.com

КОСОВО И РЕТОРИКА АНТИЈУНАКА

У раду би се анализирали (у распону од дивинизације до травестије) начини реторизације наратива о Косову. Као контранаративи супротставиле би се реторика у Његошовом *Горском вијенцу* и у Домановићевим сатирама. Пратило би се како кроз исте тачке развијеног мита пролази, с једне стране, епски обликован наратив, а с друге, сатирично пародијски. У духу Бодријаревих учења о „прозирности зла” препознавала би се трансформација епског јунака у „као јунака”, преображај епског хијератичног света у свет симулација и симулакрума, говора у антиговор. Посебна пажња би се у тој пертурбацији епске истине (Домановићев Краљевић Марко) у „само се тако говори” (Домановићев политички говорник) обратила на бодријаревско ишчитавање трансполитичке стварности – хистерији равнодушног, политичког, историјски испражњеног субјекта. У раду би се пратило обрушавање (антиклимакс) епског света у свет „фракталних вредности” (Бодријар).

Славица Гароња Радованац
Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу
Крагујевац, Србија
sgaronja@gmail.com

ПРЕДАЊЕ О КОСОВСКОМ БОЈУ
У ПУТОПИСИМА ЕНГЛЕСКИЊА
(МИС ИРБИ, М. МАКЕНЗИ И РЕБЕКЕ ВЕСТ)

Велики степен разумевања и изузетну изученост нашег усменог наслеђа показале су у својим путописима Мис Ирби, М. Макензи (*Путовање по словенским земљама Турске у Европи*, 1866) и Ребека Вест (*Црно јагње и сиви соко*, 1937), пре него што су посетиле Србију, а у њој нарочито, поље Косово, на коме се одиграла чувена битка 1389. године. То је реткост у укупној имагологији, нарочито с обзиром на енглеске путописце који су путовали кроз наше земље. Косовско предање и опредељење нису само путописно опсервирани већ из овог усменог наслеђа, рецимо, Ребека Вест, црпи најсуштинскије одговоре на проблеме егзистенцијалистичке филозофије (и) западне цивилизације.

Лидија Делић
Институт за књижевност и уметност
Београд, Србија
lidija.boskovic@gmail.com

ТУРКИЊИЦА: ЖЕНА У МРЕЖИ ЕПСКЕ ПОЕТИКЕ И СТЕРЕОТИПА О ДРУГОМ

Јуначка епика је – као и јуначки еп, свих епоха и свих географских и културних зона – идеолошки маркиран жанр. Основни конфликт гради се на опозицији ми : они и по правилу се структурира у хоризонталној равни, међу јунацима истих или аналогних природа и хабитуса, иако помоћници и „заинтересоване стране” могу бити другачијег порекла и повишених знања и моћи (богови, бића ниже митологије). Релација ми : они, као ни ентитети који су се у „дијахроном распону” позиционирали на једну од двеју страна нису, међутим, били непротивречно структурирани ни у животу ни у усменој епици. Акцент у раду биће на фигурама „Туркињица”, јер су, када је реч о њиховом епском домену и њиховој епској судбини, поетске норме и историјска пракса надвладале стереотипе о другом. Иако жене, и иако странкиње, Туркиње нису сагледаване као опасност за колектив. Напротив, оне се по правилу виде као помагачи хришћанских јунака и као пожељне супруге, које, за разлику од иноверних ратника, могу да пређу и често прелазе на страну хришћана. Разлози због којих усмена епика дату појаву није санкционисала морали би се тражити у систему традиционалне културе, а онда

и у поетској и историјској пракси која се на њој базирала. Хришћанске јунакиње са аналогним сужејним улогама нису делиле исту епску судбину.

Јована Димитријевић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
dimitrijevic.office@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦИЈА КОСОВСКОГ МИТА У ПРОЗНИМ ДЕЛИМА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

Предмет нашег рада је трансформација косовског мита, као и однос према видовданској етици, тачније, њено превредновање у романима *Дневник о Чарнојевићу*, *Сеобе* и *Друга књига сеоба*. Сва дела одишу осећајем послератне климе, где су јунаци Косовског боја наизглед сведени на декоративне фигуре, а њихов ореол замењен банализованим сјајем кича. Циљ рада је да прикажемо разлог и начин на који Црњански своје јунаке удаљава од небеског царства, светих косовских ратника, али и како гради своју поетику на трансформисаном косовском миту, а ипак задржава традицију и корене, јер иако наизглед покушава све да маргинализује, он васкрсава како цара Лазара и његову клетву, јунаке и веру, тако и српске обреде и обичаје, све оно похрањено у нашем фолклору.

Цветелина Димитрова
Институт за етнология и фолклористика с Етнографски
музей – БАН
Софија, Бугарска
ts_dimitrova@mail.bg

ВЛАДЕТЕЛСКИ ТОПОНИМИ И СВЕТИТЕЛСКИ САКРОНИМИ ВЪВ ФОЛКЛОРНИТЕ НАРАТИВИ ОТ РАЙОНА НА КЮСТЕНДИЛСКО, РБ

Текстът има за цел да представи типологията и разпространението на фолклорните наративи и топонимия, свързани с „царски” персонажи (Шишмановци), както и светителските легенди (св. Йоан Рилски) в района на Кюстендилско, РБ (Самоков – Дупница – Кюстендил), в контекста на средновековната идеология за власт и сакралност.

Селищата принадлежат към „войнушките”, разположени в близост до основните пътни артерии, в т. Ч. На османската армия на път за Косово.

Използваните данни са както от средновековни архивни и книжовни източници, така и от фолклорни записи от 80-те год. На миналия век.

Съпоставката предлага интересни наблюдения относно:

1. устойчивото ядро в сакраменталните сюжети, свързани с владетелски и светителски фигури;

2. тяхната изофункционалност в християнски и мюсюлмански контекст;

3. ролята им в социокултурното усвояване на селищното и регионалното пространство, характеризиращо се с динамична миграционна структура през вековете.

Подобна съпоставка интерпретира и въпроса за етнокултурната динамика в регионите от диоцезите на Охридската Архиепископия и Печката Патриаршия и функционалните роли на границата(-ите) – в съвременен аспект: (от-)граничаваща – на държавно и национално ниво и същевременно флексибилността и „пропускливостта” на ниво етнокултурни зони и взаимодействия, наред със социална им обусловеност.

Варвара Евгеньевна Добровольская
Государственный Российский Дом народного творчества
имени В. Д. Поленова
Москва, Русија
dobrovolska@inbox.ru

СЮЖЕТ 432

„ФИНИСТ ЯСНЫЙ СОКОЛ” / „THE PRINCE AS BIRD”. СПЕЦИФИКА РУССКОЙ СКАЗОЧНОЙ ТРАДИЦИИ И РЕАЛИЗАЦИЯ СЮЖЕТА В СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЕ

Рассматриваемый в докладе сказочный сюжет относится к сказкам о чудесном супруге. История сюжета связана с рыцарской поэзией средневековья (см. Мари де Франс, Гартман фон дер Ауэ). Позднее сюжет был обработан Дж. Базиле. В европейских сказках герой прилетает в дом возлюбленной в образе какой-нибудь птицы. В русских вариантах это чаще всего сокол. Указателем зафиксировано 20 вариантов русских сказок, однако с привлечением новых публикаций и архивных записей число текстов существенно больше. Сказка входит в ядро русского сказочного репертуара. Она необычайно популярна в России. Издано множество книг с разными вариантами сказки, существует множество иллюстраций, снят фильм, есть диафильмы. Однако, сюжет оказался привлекательным для литературы. Таким литературным переосмыслением сюжета стала обработка А. П. Платоновым этой сказки, а в настоящее время роман А. Рубанова „Финист – Ясный сокол”. Представляют интерес и кинематографические реализации данного сюжета.

Марко Ђорђевић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
marko.j.djordjevic@gmail.com

СКРИВЕНЕ ДИМЕНЗИЈЕ УСМЕНИХ УСПАВАНКИ

Једна од димензија бављења усменим успаванкама води ка испитивању контекста и околности њиховог извођења, стила, понављања, језичких елемената особеног дискурса извођача. Успаванке истовремено поседују практичну функцију и потенцијални обредно-магијски смисао. Наша теренска истраживања успаванки открила су обиље „скривених” функција и значења која снимљени материјал изражава у вербалном и невербалном контексту – дати детету благослов, заштити га од урока и смрти. Успаванке су омогућавале мајкама да опевају сопствене страхове у безбедности и удобности физичког заједништва са дететом.

Смиљана Ђорђевић Белић
Институт за књижевност и уметност
Београд, Србија
smiljana78@yahoo.com

Данијела Поповић Николић
Филозофски факултет Универзитета у Нишу
Ниш, Србија
daniijela.popovic.nikolic@filfak.ni.ac.rs

ТОДОРИЦА У МАЛОМ КРЧИМИРУ: ТРАНСФОРМАЦИЈА РИТУАЛА

Излагање је засновано на теренском истраживању обележавања Тодорове суботе/Тодорице у Малом Крчимиру (Заплање). Подаци са терена, добијени од саговорника различитих генерација, пореде се са описима расположивим у класичним етнографским изворима. Анализирају се опажене редукције (у савременој пракси доминантни елемент су трке коња и магараца) и иновације (делимична институционализација праксе, увођење пригодних сценских програма), као и медијска презентација. Показује се на који се начин ритуална функција потискује дискурсом „очувања традиције”.

Драгана Ђурић
Балканолошки институт САНУ
Београд, Србија
draganasdjuric@gmail.com

САВРЕМЕНИ НАРАТИВИ О СВЕТОЈ ПЕТКИ НА ПОДРУЧЈУ ШУМАДИЈЕ

У народној култури Срба, али и других православних народа, изузетан значај се приписује лику Свете Петке. Међутим, док канонско хришћанство разликује више светитељки овог имена (Света Петка Трновска, Света Петка Римљанка, Света Петка Иконијска), у народном хришћанству је то, најчешће, један лик. У овом раду ће главни предмет истраживања бити савремени наративи о „народној” Светој Петки на простору Шумадије. Основну грађу чине ауторови записи са теренских истраживања на поменутом подручју (околина Београда, Коштунићи, села у јагодинском крају). Биће узети у обзир и раније забележени и објављени наративи (у првом реду, народна предања) о Светој Петки међу јужнословенским народима. На основу сижеа, наративи ће бити разврстани у неколико основних типова (указања/приказања светитељке, чудесна исцељења, кажњавање неверника итд.). Анализираће се и елементи обликовања лика „народне” Свете Петке – функције које јој се приписују, пре свега регулативна, атрибути, предикати, време и место појаве. С обзиром на то да је, према народном схватању, петак дан који је посвећен Светој Петки и да се налази под њеним патронатом, у раду ће се посебна пажња посветити вези између поменутог лика и овог дана.

Бранко Златковић
Институт за књижевност и уметност
Београд, Србија
branzlat@gmail.com

КОСОВСКИ БОЈ У УСТАНИЧКОЈ ТРАДИЦИЈИ

У сведочењима савременика Првог српског устанка, борбе за ослобођење и стварање нове српске државе представљају се као својеврсна обнова Косовског боја из 1389. године. На Сретење Господње, 1804. у Орашцу, прота Атанасије Буковички актуелизује легенду о косовској издаји. У драматичним тренуцима пропасти Устанка 1813, кривица се поново мотивише проклетством косовске издаје. Премда је бојазан од издаје, која се увукла у српски народ провером у Косовској бици, једна од најчешћих тема устаничких наратива, устаници су после освајања Крушевца девастирали гроб за који се веровало да припада Вуку Бранковићу. С друге стране, формирао се култ ратника Милоша Обилића и исказује се кроз предања о топонимима који се везују за њега, као и кроз анегдотска казивања о његовом устаничком двојнику, војводи Милошу Стојићевићу Поцерцу. Слављење Обилића и једновремено одсуство култа кнеза Лазара Хребељановића сведоче и о суштинској преради епске косовске идеологије и култа „царства небеског”. Трансценденцију сменила је акција. Устаничко предање и даље се живо надахњује косовским митом, међутим, у Устанку, светињу искључиво представља коначно ослобођење од Турака, а оно се једино остварује жртвом у земаљском животу.

Дејан Илић
Институт за књижевност и уметност
Београд, Србија
dejan.ikum@gmail.com

ПАД БОСАНСКОГ КРАЉЕВСТВА И КОСОВСКА ТРАДИЦИЈА

Пад средњовековне Босне у неким фолклорним делима приказан је као један у низу кобних догађаја који су условили пропаст српских средњовековних земаља. Отуда се народни певач послужио низом мотива којима је обликовао и пропаст царства српског. У овом раду анализираћемо варијанте о паду Босне, при чему ћемо посебан акценат ставити на везе које певач успоставља са Косовским бојем. Ове везе се испољавају на идејном плану (косовска погибија као почетак краја земаљских царстава), али и на формалном, сижејном плану. Нарочиту пажњу посветићемо мотивима издаје и издајника, као и мотиву судбинске предодређености пада. Приступајући поетичко-естетичкој анализи варијаната настојаћемо да укажемо и на специфичности коришћења традиције, путеве њене реактуализације и функције унутар колектива.

Саша Кнежевић
Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву
Источно Сарајево, Република Српска
knezsa@yahoo.com

КОСОВО ЈЕ СРЦЕ СРБИЈЕ

Овај навијачки поклич постао је опште мјесто на свим спортским манифестацијама на којима учествују српски спортисти у посљедњих двадесет година. У међувремену он је прешао и ван граница српства и постао је, као парола на транспаренту или облик скандирања, и дио урбаног навијачког фолклора на стадионима у Русији, Француској, Чешкој, Грчкој, Пољској, Румунији, Литванији и другим европским земљама. У овом раду покушаћемо истражити разлоге зашто различите навијачке групе користе ову паролу, у којим ситуацијама и са којом функцијом.

Юлия Андреевна Крашенинникова
Институт языка, литературы и истории Коми научного центра
УрО РАН
Сиктивкар, Русия
krasheninnikova@rambler.ru

ВОЙНА В КОЛЛЕКТИВНЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ ЖИТЕЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КОМИ

Великая Отечественная война стала одним из тех исторических российских событий, которые оставили глубокий след в народной памяти. В современных экспедиционных материалах, записанных на Европейском Севере России, события военных лет отражаются в относительно ограниченном круге фольклорных жанров и текстов. Во-первых, в устных рассказах и свидетельствах, записанных от людей, переживавших военные события не только на фронте, но и в тылу. Внимание к этому корпусу источников в настоящее время оправдано по многим причинам: существенная временная удаленность от военного периода, значительное сокращение числа людей, принимавших непосредственное участие в военных событиях и имевших к ним отношение, публикация большого количества документальных материалов, содержащих различные, зачастую диаметрально противоположные оценки событий военного времени. Кроме того, фольклористы довольно редко обращались к фиксации текстов и систематизации сюжетов, посвященных жизни тружеников тыла в годы Великой Отечественной войны (об этом, например: Домановский

1964, 197, 235). Изменение исследовательских установок, усиление внимания исследователей к устной истории и такого рода материалам демонстрируют появившиеся относительно недавно работы, в которых анализируются устные рассказы жителей оккупированных территорий, тыловиков, блокадников (например: Разумова 2012, Утехин 2006; Из первых уст 2010). В докладе будут представлены материалы, записанные в 2009-2017 гг. от жителей Республики Коми – колхозников и рабочих чугунолитейных заводов, 1909 – 1935 годов рождения, переживавших военные события в тылу, среди которых по большей части „дети войны”, а также те, кто начал свою трудовую деятельность в предвоенные и военные годы.

Данка Лајић Михајловић
Музиколошки институт САНУ
Београд, Србија
danka.lajic.mihajlovic@gmail.com

ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ ИЗМЕЂУ „СТАТУСА” И ПОЛИТИКА

Основа за овај рад су лична искуства ауторке из домена примењене науке, конкретно – ангажовања у области заштите певања уз гусле као НКН Србије. Посебна пажња биће посвећена ефектима уписа певања уз гусле на Унескову листу репрезентативног НКН човечанства (2018). Наиме, тај статус, као формална потврда вредности овог елемента културе Србије (требало би да) представља важну референцу за државну културну, па и научну политику. Овом приликом биће разматрано деловање различитих актера у домену политика заштите НКН, укључујући медије и културне индустрије, али и тзв. локалне заједнице носилаца НКН – у овом случају гуслара, а отвориће се и дискусија о третману певања уз гусле у раду и јавном иступању научника.

Иако је, дакле, реч о савременом етномузиколошком деловању које је последица садејства епистемолошког заокрета у дисциплини и нових друштвених очекивања, прилог се у великој мери односи и на прву тему скупа, с обзиром на то да је певање уз гусле идеалтипска перформативна форма српске епске традиције за коју се Косовска битка и према овом, конкретном искуству, испоставља тематском парадигмом и укупном метафором.

Анастасия Сергеевна Лызлова
Институт языка, литературы и истории Карельского научного
центра РАН
Петрозаводск, Русия
alyzlova@illh.ru

О НЕКОТОРЫХ СКАЗОЧНЫХ ДИНАСТИЯХ КАРЕЛИИ

На территории современной Карелии в прошлом широкое распространение получили произведения сказочного жанра. Активная деятельность по сбору устного народного творчества народов, проживающих на этой территории, связана с созданным в 1930 году в Петрозаводске Карельским научно-исследовательским институтом (КНИИ), в настоящее время – Институт языка, литературы и истории Карельского научного центра РАН. На протяжении всего XX века участники фольклорных экспедиций фиксировали сказки в основных районах проживания русского населения – в Заонежье, Пудожье, Карельском Поморье. В коллекциях Научного архива Карельского научного центра РАН сохранились материалы, записанные в разные годы от представителей двух поколений одной семьи. К их числу относятся, например, жители пудожских поселений Рагнозеро и Авдеево – Осип Иванович и Михаил Осипович Дмитриевы (отец и сын), а также жительницы поморского села Сумпосад Анна Семеновна Никитина и Анфиса Ивановна Суслонова (мать и дочь). Встречи участников экспедиций с этими исполнителями происходили с разницей в несколько десятилетий: в 1930-е и в 1960-1980-е годы. При этом в архиве наиболее полно

отражен репертуар, записанный во второй половине XX века с помощью магнитофонной техники, нежели сказочные тексты, собранные в 1930-е годы вручную. Хотя, по признанию поколения детей, все сказки были усвоены ими от родителей.

Ненад Љубинковић
Научни саветник у пензији, Институт за књижевност и уметност
Београд, Србија
nenad.ljubinkovic@yahoo.com

НЕКОЛИКИ БИТНИ ПРОБЛЕМИ КОЈИ СЕ ПОЈАВЉУЈУ У САМОМ ПОЛАЗИШТУ ИЗУЧАВАЊА ЕПСКЕ УСМЕНЕ ПЕСМЕ

У прилогу разматрају се овога пута три проблема:

1. Ко је стварао, чувао, неговао и популарисао епске песме тзв. најстаријих времена;
2. Проблем транспоновања усменог исказа у штампани текст, односно прелаз из усменог исказа у писану поруку;
3. Проблем односа приређивача, односно редактора и издавача према уметности. У којој мери они разумеју, односно не схватају природу и бит усмености.

По првом питању заступам став да тзв. песме најстаријих времена нису никаква творевина народа – колектива, како се често истиче, посебно у педагошкој пракси. За њихово стварање заслужни су образовани кругови свештенства и професионални певачи на дворовима владара и великаша.

Приликом транспоновања усменог исказа у писану поруку поставља се озбиљно питање колико интерпункција суштински деформише, па и кривотвори усмени исказ.

Записивачи, посебно у доба Вука Караџића, Симе Милутиновића, имали су разумљиве тешкоће да стигну да запишу отпевани или казивани текст. Због тога је Вук, на

пример, тражио од Старца Милије да више пута понови делове песме како би стигао да их запише. То је схватљива жеља, али она једновремено показује и суштинско неразумевање усмености усмене комуникације.

Suzana Marjanić
Institut za etnologiju i folkloristiku
Zagreb, Hrvatska
suzana@ief.hr

ZOOFOLKLORISTIKA I/ILI ETNOZOOLOGIJA: STANJE I TENDENCIJE U REGIJI

U izlaganju dokumentirala bih stanje i tendencije zoofolkloristike i/ili etnozooologije u regiji od zoofolklorističkih istraživanja Marjetke Golež Kaučič i Monike Kroepej u Ljubljani te kritičke animalistike koju angažirano promovira Branislava Vičar u Mariboru preko projekta Kulturna animalistika u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu (L. Bajuk, S. Marjanić, M. Pasarić, A. Zaradija Kiš) do zbornika radova koje su uredile Mirjana Detelić i Lidija Delić te Jelenka Pandurević i Maja Anđelković (Beograd, Kragujevac).

Pritom se navedena stanja i tendencije mogu promotriti u kontekstu kritičke animalistike (usp. Steven Best i Anthony Nocella, 2009), ali jednako tako i u kontekstu nešto starijih, a time i prvotnih termina za označavanje te znanstvene discipline – *etnozooologija* (Raymond Pujol, 1975), *antropologija životinja* ili *antro(po)zooologija* ili *zooantropologija* (Barbara Noske, 1989); nadalje, *animalistika* (*animal studies*), *ljudsko-životinjski studiji* (*human-animal studies*), *antrozooologija*, *zoofolkloristika* (za posljednji termin, što se tiče regije, sve je više zaslužna Marjetka Golež Kaučič). I, naravno, tu je i neizbježan termin *kulturna zooloogija/animalistika*, što ga je u RH zajednicu 1996. godine inicirao Nikola Visković.

S obzirom na te novije tendencije isticanja zoofolkloristike, može se postaviti i pitanje: jedna ili više zoo/folkloristika, pogotovo ako se istakne da je ZNŽO otvoren upravo kulturnoanimalističkim člankom „Što priča naš narod o nekim životinjama” (1896) Dragutina Hirca.

Оксана Олегівна Микитенко
Институт за историју уметности, фолклор и етнологију
„Максим Рилски” Националне академије наука Украјине
Кијев, Украјина
oksana_mykytenko@hotmail.com

КОСОВСКА ТРАДИЦИЈА
У ИСТРАЖИВАЊИМА БОРИСА ПУТИЛОВА
(ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА)

У септембру 2019. навршава се 100 година од рођења Бориса Н. Путилова (1919–1997) – еминентног слависте и фолклористе, чији су радови током готово целе друге половине XX века умногоме одредили развој руске и светске фолклористике и славистике. Југославија, у коју је научник дошао први пут 1964. године, и коју је називао својом „другом отаџбином”, заузела је посебно место у његовом животу и научном стваралаштву. Путилов је првенствено био истраживач руског и јужнословенског фолклора (углавном Срба и Црногораца), али и сакупљач, па делимично и представник (носилац) фолклорне традиције. Према И. Земцовском, српске колеге Путилова истицале су да је он певао, „као Србин”. У својим радовима о епском наслеђу Борис Путилов не само да је запазио садржајно јединство руског и јужнословенског епа него је такође покренуо питања жанровске типологије, карактера историзма руских *билина* и јуначких песама, типолошких законитости сликања ликова, проблеме истоветних појава у поезици и сл. У свом реферату *Косовский цикл и фольклорно-этнографические традиции*

(НССВД: 19/1, стр. 279–283), изложеном у Београду на Научном састанку слависта у Вукове дане 1989. године, Путилов је, полазећи од разумевања унутрашњих особитости у процесу стварања епа, поново указао на значај „унутрашње” анализе косовског циклуса. Том приликом истакао је и значај „закона циклизације” као чиниоца типологије епског стваралаштва.

Јована Милованчевић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
jmilovancevic@yahoo.com

ОДЈЕЦИ КОСОВСКЕ ТРАДИЦИЈЕ У ЦИКЛУСУ „КОСОВО ПОЉЕ” ВАСКА ПОПЕ

Предмет овог рада биће однос усмене косовске традиције и песничког израза Васка Попе у циклусу „Косово поље”, који је део његове збирке „Усправна земља”. Посебна пажња биће посвећена анализи мотива и симбола транспонованих из усмене традиције у чврсту и гномичну архитектонику Попиног израза. У раду ћемо испитати и удео усмених облика и формула који припадају косовској традицији, а део су Попиног стиха, некада у пренесеном, а некада и у готово непромењеном облику. Показаћемо да се смисао косовске традиције у песништву Васка Попе појављује у свом аутентичном, али и у битно дезинтегрисаном виду. Обратићемо пажњу и на филозофски и дубоко уметнички смисао који Попа додељује одређеним симболима косовског мита, указујући на њихову врло истакнуту синкретичност у настајању. Испитаћемо начине на које чувени мотиви косовске традиције попут: божурова, поља, птице, мачева, песме, крви, постају уметнички функционални, независно од свог примарног значења већ одређеног познатом усменом традицијом. Показаћемо и на које се све начине Попин циклус песама може сматрати обједињујућим у разумевању целокупне

косовске усмене традиције, у смислу његовог песничког настојања да сажме основне симболе и мотиве косовског мита у оквиру свог поетског текста. Отуда, посебна пажња биће посвећена и указивању на конкретне паралеле са песмама које припадају косовском циклусу са посебним освртом на њихову упоришну и значењску вредност за стихове Попиног циклуса: „Косово поље”.

Марија Миљковић
Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици
Косовска Митровица, Србија
miljkovicmarija@ymail.com

НАХОЧЕ, ДЕТЕ РОЂЕНО У ВАНБРАЧНОЈ ВЕЗИ
И ДЕТЕ-ЈУНАК У СРПСКИМ НАРОДНИМ
ЕПСКИМ И ЕПСКО-ЛИРСКИМ ПЕСМАМА

У раду се бавимо проучавањем народних песама са мотивом нађеног (наход/нахоче), нежељеног (дететом рођеним у ванбрачној вези) и детета које, захваљујући својим поступцима, добија епитет јунака (дете-јунак). Првенствено пратимо живот нађеног (самим тим и нежељеног) детета, од тренутка када је пронађено (у гори зеленој или сандуку) и усвојено/посињено до смрти проузроковане клеветом односно несвесно почињеним грехом због трагања за идентитетом. Песме показују да се и трагична кривица ових јунака и невиност могу доказати, али тек након њихове смрти (место где је јунак усмрћен озелени, суво дрво се подмлади, тамница засија, у њој више не гмижу змије ни акрепи).

Дете-јунак са находом и дететом рођеним у ванбрачној вези има нешто заједничко: и оно у једном тренутку постаје непожељно. За разлику од њих, дете-јунак не страда због трагичне несвесне кривице или клевете; оно страда због поштовања и љубави према мајци-крвници спремној да због страсти жртвује свој пород. У раду ћемо показати да дете-јунак, као и наход и дете рођено у ванбрачној вези,

постаје узвишени победник чија се невиност пројављује преко традиционалних симбола у којима је инкорпорирано етичко начело највише вредности.

Кристина Митић
Филозофски факултет Универзитета у Нишу
Ниш, Србија
kristina.mitic@filfak.ni.ac.rs

НАРОДНЕ БАЛАДЕ О КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА

Прилог *Народне баладе о косовским јунацима* сабира и анализира неколике варијанте народних балада о јунацима Косовског боја, које су записиване једнако у свим фолклорним зонама централној, патријархалној, медитеранској и војнокрајинској. Ове народне пјесме *на међи*, изразито сажетог садржаја, разноврсне по дужини стиха, обрађују интернационалне мотиве у оквирима законитости своје поетике углавном сликајући немоћан положај јунака у односу на силе које их окружују.

Светлана Григорьевна Низовцева
Института языка, литературы и истории Коми научного
центра УрО РАН
Сиктивкар, Русија
svetlananiz@mail.ru

РУССКИЕ И КОМИ ЗАГАДКИ: К ВОПРОСУ О ФОЛЬКЛОРНОМ ЗАИМСТВОВАНИИ

В докладе рассмотрим загадки народа коми в контексте межэтнического взаимодействия, поднимем вопросы заимствования и самобытности фольклорных текстов. Для ответа на вопрос, насколько русская традиция оказала влияние на состав загадочного фонда народа коми, выполним сравнительно-сопоставительный анализ текстов загадок коми с русскими/славянскими с привлечением материала из финно-угорских и других традиций.

Јеленка Пандуревић
Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци
Бања Лука, Република Српска
jelenkarpandurevic1@gmail.com

СИМБОЛИЧКО МАПИРАЊЕ КОСОВА,
СТАРЕ И ЈУЖНЕ СРБИЈЕ
НА СТРАНИЦАМА „БОСАНСКЕ ВИЛЕ”

У раду се прати идеолошка и политичка матрица литерарног конструисања националног идентитета у књижевном часопису „Босанска вила” (1885–1914). Прати се симболички топонимско епског Косова из аспекта уређивачке политике часописа, као и стратегија ангажовања читалачке публике у правцу идентификације са идејом српске нације засноване на језику, књижевности и традицији, односно консолидацијом „свих српских земаља” на тој основи. У раду се даје приказ литерарне, историјске и етнографске заинтересованости за територије које су се у том тренутку налазиле ван граница Краљевине Србије. Избор народних пјесама, етнографске биљешке, литерарне и путописне форме, вијести и огласи, критике и коментари у функцији су „доказа” којим се потврђује „припадност” Старе Србије и Маћедоније српској нацији и посредно алудира на истовјетно „историјско” право Срба из Босне и Херцеговине.

Ольга Алексеевна Пашина
Государственный институт искусствознания
Москва, Русija
opash@sias.ru

ПОЛИСТАДИАЛЬНОСТЬ ФОЛЬКЛОРНЫХ ТРАДИЦИЙ В СВЕТЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Музыкально-фольклорные традиции можно рассматривать в двух аспектах: с точки зрения их развертывания в пространстве, с одной стороны, и существования во времени, с другой. Территориальный срез традиционной народной культуры показывает, что она существует во множестве региональных (местных) версий, значительно отличающихся друг от друга. Если рассматривать региональные музыкально-фольклорные традиции в историко-хронологическом аспекте, то актуальным оказывается соотношение в них консервативного и инновационного начал. Появление в традиционной музыкальной культуре новых элементов связано с ее адаптацией к новым историческим условиям, определяемым преобразованиями в государственном устройстве, политике, экономике. Однако это не приводит к отмене старых, уже существовавших форм до тех пор, пока сохраняется их культурная функция. Именно поэтому музыкально-фольклорную традицию можно сравнить с археологическим раскопом, в котором на разной глубине расположены культурные слои от древних до сравнительно недавних. Это качество народной музыкальной культуры можно определить как полистадиальность, поскольку в ней

одновременно бытуют жанры и исполнительские стили, возникшие в разные исторические эпохи.

В докладе будет рассмотрено, как полистадиальность музыкально-фольклорных традиций проявляется на уровне жанровой системы, на уровне отдельных жанров одной традиции, на уровне генетических связей между ранними и возникшими на их основе более поздними явлениями, на уровне музыкальной стилистики и особенностей территориальной дистрибуции ранних и поздних жанров музыкального фольклора.

Данијела Петковић
Институт за књижевност и уметност
Београд, Србија
petkovic.danijela@yahoo.com

КОСОВСКИ ОБРАЗАЦ У ЈУЖНОСЛОВЕНСКОЈ И РУСКОЈ УСМЕНОЈ ЕПСКОЈ ПОЕЗИЈИ

Епске песме о Косовском боју, саткане од елемената предања, легенди, епских општих места и историјских факата, издвојиле су се као посебан тематско-мотивски круг. Типични мотиви и мотивски комплекси, као што су национално одсудна битка, сукоб вишеструко неједнаких војски, ухођење и извештавање, подвиг усамљеног или оклеветаног јунака на непријатељском терену, губљење битке итд., уобличио су се у песмама о Косовском боју у самосвојан, препознатљив епски образац. Поједини елементи тог обрасца препознају се као паралеле у јужнословенским и руским усменопоетским уобличењима других бојева (нпр. битка на Царевом лазу, Куликовска битка, Камска битка итд.). У овом раду испратиће се типолошке и генетичке мотивске сличности поменутих епских трансформација историјских сукоба.

Соња Петровић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
sonja.petrovic@fil.bg.ac.rs

ТЕЛЕСНИ КОД У КОСОВСКОЈ ТРАДИЦИЈИ

Песме и предања о Косовском боју садрже разноврсне карактеристичне слике тела као целине и фрагмената. Антропоморфни мотиви и мотиви дефрагментације тела везани су за старије есхатолошке представе (нпр. мотиви пророчких снова), али и за представе које су настале под утицајем хагиографске литературе и светачког култа кнеза Лазара (нпр. спајање Лазареве главе и тела у Обретенију главе кнеза Лазара) и култа јунаштва (рањено и осакаћено тело, одсечена глава, рука јунака). У раду ћемо размотрити неке функционалне, идејне и поетичке димензије појединих мотива целовитог и распарчаног тела у различитим записима косовске традиције. Размотрићемо деривације есхатолошког мита (пропаст царства као смак света, смрт јунака) и фолклорну рецепцију хришћанства, и с друге стране христијанизацију појединих мотива (ношење одсечене главе, спајање главе с телом, мотив руке као светиње и сл.).

Валентина Питулић
Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици
Косовска Митровица, Србија
valentina.pitulic@pr.ac.rs

КАТАЛОГ КОСОВСКИХ ЈУНАКА У НАРОДНИМ УМОТВОРИНАМА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

У раду ћемо се бавити каталогом јунака у народним умотворинама са Косова и Метохије имајући у виду народне епске песме и предања. На месту где се Косовска битка догодила усмено наслеђе је условљено карактеристикама средине која је прва осетила све последице Косовске битке. Имајући у виду да је Косово и Метохија изразито лирски крај, занимљиво је на који начин је Косовска битка нашла одјек у епском казивању, али и у предању.

Показаћемо на који начин је народни певач централног варијетета (по Цвијићу) правио каталог јунака у којем ће се осим кнеза Лазара, Милоша Обилића, Вука Бранковића, браће Југовића, наћи (анахроно) и цар Душан, али и поједини светитељи попут Јоаникија Девичког, који тек после јуначке иницијације у Косовском боју добија светитељски ореол.

После увида у каталог јунака у епским песмама и предањима насталим на месту где се битка одиграла, бавићемо се интертекстуалном везом са каталогом јунака из Вукове збирке. Показаћемо на који начин су на усмено казивање утицале одређене историјске прилике, као и етнопсихолошке карактеристике средине у којој је обликовано.

Љубинко Раденковић
Српска академија наука и уметности
Београд, Србија
rljubink@eunet.rs

МИЛОШ ОБИЛИЋ КАО МИТОЛОШКИ ЛИК

Када неко историјско лице постане јунак фолклорног дела за њега се могу везивати многи неисторијски догађаји, као и различита места и време њиховог дешавања. Ликови таквих јунака граде се по правилима поетике усмене књижевности и одговарајућег фолклорног жанра у чијим се оквирима реализују. Једно од таквих лица је познати јунак Косовске битке – Милош Обилић. Он се јавља у предањима и епским песмама. Док је у епским песмама акценат на његовом јунаштву и витештву, у предањима је доминантни елеменат његова дивовска снага. У овом саопштењу дат је покушај раздвајања епских образаца у грађењу Милошевог лика од прозних наратива с митолошком основом, у којима је приказан као див. Има се утисак да су то два паралелна тока, која имају различиту старину.

Маја Љ. Радивојевић
Музиколошки институт САНУ
Београд, Србија
maja.etno@gmail.com

ПРЕГОВАРАЊЕ ИДЕНТИТЕТА НА ПРИМЕРУ ПЕВАЧИЦЕ ТАЊЕ БОШКОВИЋ

Истраживања традиционалне музике на територији североисточне Србије током последње три године показала су да се код испитаника врло често у музичком изражавању могу ишчитати и српски и влашки идентитет, без обзира на то којој етничкој групи припадају. Ова студија случаја посвећена је Тањи Бошковић из Старчева (општина Петровац на Млави), једној од активних интерпретаторки влашких народних песама. Она се експлицитно декларише као Влахиња, али исто тако и као Српкиња, што потврђује и својим музичким репертоаром: иако превасходно (и доминантно) на јавној сцени изводи влашке традиционалне песме, ова певачица интерпретира и примере српских народних и новокомпонованих песама. Покушаћемо да сагледамо контекстуалну и социјалну условљеност одабира музичког материјала, као и то да ли начини извођења песама имају међусобног утицаја. Као материјал за анализу послужили су интервјуи урађени са поменутом певачицом, теренски снимци ауторке студије, снимци различитих манифестација на којима је наступала Тања Бошковић, као и лични снимци испитанице постављени на друштвеној мрежи Facebook.

Татьяна Викторовна Савельева
Челябинский государственный университет
Челябинск, Русия
tatjana.saveljeva2010@yandex.ru

ТРАДИЦИОННЫЙ НАРОДНЫЙ ПРАЗДНИК
К СОВРЕМЕННОМУ МИРУ: СОХРАНЕННАЯ
И ПРЕРВАННАЯ ТРАДИЦИЯ,
РЕКОНСТРУКЦИЯ, НЕОМИФОЛОГИЯ

Традиционная празднично-обрядовая культура никогда не была застывшим явлением. На протяжении разных эпох она менялась под воздействием различных социо-культурных факторов. Наш анализ построен на полевых исследованиях и интернет-опросах в Южно-Уральском регионе России в 2009-2019 гг.

Из русских фольклорных праздников, пережив советскую эпоху и постсоветский период, до наших дней сохранились два: Масленица (проводы зимы) и Пасха. Масленица, хотя и сводится сегодня к одному дню празднования вместо недели, проводится повсеместно при поддержке городской или сельской администрации, домов культуры. Утратив сакральное значение, она превратилась в развлекательное мероприятие с отдельными рудиментами старинных обычаев. Дальше всего сохраняются пищевые ритуалы, что и показывают наши полевые исследования. Принимали участие в массовом гулянии – 37% опрошенных, пекли и ели блины как обязательный атрибут масленичной недели 87% информантов. В Пасху

также неизменными для праздника считаются крашеные яйца и кулич, остальные приметы праздника разнятся в зависимости от степени религиозности семьи.

Другие традиционные праздники, присутствующие в календаре современного горожанина, являются реконструкцией прерванной традиции, вне зависимости от степени их распространенности: День Ивана Купала, Крещение, Возведение стрелы, летний и зимний солнцеворот. Это относится не только к славянским праздникам (Лемпи у карелов или Медвежьи танцы у манси). Реконструкция славянских праздников встречает у общественности противоречивое восприятие. С одной стороны, это стремление обрести свою идентичность, с другой – появляется большое количество неоязыческих и оккультных организаций, с которыми ассоциируются подобные реконструкции.

Ана Савић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
anagarsija93@hotmail.com

„ИГРА ОРО КУД БРЕСТОВИ” – ВИТАЛНОСТ
ЖАНРА ДЕМОНОЛОШКОГ ПРЕДАЊА, КОНТЕКСТ
БЕЛЕЖЕЊА И ОДЛИКЕ УСМЕНОГ ПРИПОВЕДАЊА
(САВРЕМЕНА ТЕРЕНСКА ИСТРАЖИВАЊА)

На грађи забележеној у Расинском округу, у селу Рибаре код Крушевца, прикупљеној у периоду од 2012. до 2018. године, размотрићемо како се индивидуалне одлике приповедања и контекст бележења одражавају на виталност митолошко-демонолошког предања.

Двоје саговорника, Мирољуб Савић и Цвета Милић (обоје рођ. 1952), казивали су о сусретима са натприродним. Наша анализа биће усмерена ка комуникативном контексту бележења теренске грађе. Проблематизован је амбивалентан однос који саговорници имају према жанру демонолошког предања, као и специфичне особености њиховог усменог приповедања о контакту између човека и демонског бића (укључивање хумористичних елемената у казивање или уверавање у истинитост казиваног). Испитује се у којој мери саговорникова дистанца према догађају о коме се говори утиче на начин казивања о натприродним силама.

Снежана Д. Самарџија
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
markosoft91@gmail.com

КОСОВКИНА БЕЛА РУКА. ЛИК КОСОВКЕ ДЕВОЈКЕ У
СРПСКОЈ НАРОДНОЈ ПОЕЗИЈИ

Рад је посвећен поступцима стилизације лика Косовке Девојке, чије су типске црте препознатљиве и стабилне, али и прилагођене поетици усмених родова (лирика, епика, лирско-епске врсте). Уз осврт на досадашња тумачења појединих песама посебно ће бити анализирани: функције, поступци карактеризације и атрибути, условљени лирском тематиком, структуром баладе и епским моделима (девојка стасала за удају; метафора смрти; жртвовање девице; веридба уочи боја; заручница на разбојишту; делија-девојка). Корпусу српске народне поезије (старији записи, грађа В. Караџића, његових савременика и следбеника), овом приликом биће придружено неколико варијаната из јужнословенског фолклора.

Младен Станић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
mladens1994@yahoo.com

ЗАСТУПЉЕНОСТ И ЗНАЧАЈ КОНЦЕПЦИЈЕ
ОБРЕДА ПРЕЛАЗА АРНОЛДА ВАН ГЕНЕПА
У УСМЕНОЈ ТРАДИЦИЈИ ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ

Анализирајући прикупљене теренске збирке са територије западне Србије, запазили смо да су у њиховим наративима доминантна сведочења везана за обреде прелаза. Приповедања о обредима који се везују за крсне славе, свадбе, сахране, крштења и уопште за дешавања која носе било коју назнаку обредности прелаза посебно су истакнута и казивачима важна.

У проучавању ових обреда примарно ћемо се користити схватањима Арнолда ван Генепа, затим проучавалаца структуралистичке оријентације, те ћемо кроз закључке до којих су стигли Барбара Мајерхоф, Виктор Тарнер, Бруно Бетелхајм и други, анализирати обреде прелаза о којима се говори, али и указати на важност проматрања ових обреда у контекстима који су и етнолошки, антрополошки, те социјални.

Бошко Сувајџић
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Београд, Србија
bosko.suvajdzic@mts.rs

КОСОВО ИЗМЕЂУ ИСТОРИЈЕ И МИТА: ЕПСКА ЛЕГЕНДА

У раду би се анализирали жанровски аспекти обликовања вишевековне приче о Косовском боју, у распону од фрагментарних историјских извора, култних списа, предања и легенди до поетике усмене епске поезије. Различитим идеолошким интерпретацијама „косовског мита” у 20. и 21. веку доведена је у питање суштина косовске легенде, како епске, витешке, о Милошевом подвигу, тако и религиозно-црквене, о мученичком скончању кнеза Лазара у Христу. Ови идеолошки конструкти показују да се *Она премјена*, како напомиње Вук, *која је тако силно ударила у народ, да је готово све заборавио шта је било донде, па само оданде изнова стао приповедати и пјевати*, не може задржати само у оквирима усмене традиције нити пак (народне) књижевности. Она је много дубљи и трајнији залог наше историјске и духовне спознаје.

Веселка Тончева
Институт за етнология и фолклористика с Етнографски
музей – БАН
Софија, Бугарска
vestonch@gmail.com

СЪБИТИЕ И ПЕСЕН (ОПИТ ЗА ИЗВЕЖДАНЕ
НА НОВ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МОДЕЛ
В ЕТНОМУЗИКОЛОГИЯТА)

Текстът ще теоретизира и ще илюстрира с конкретни български примери връзката и взаимоотношенията между феномените/понятията *събитие* и *песен* в случаите, в които се допуска, че първото е в основата на възникването на второто или обвързва съществуването си с него.

В българската етномузикология съществуват определени подходи за изследване на песента – основополагащ сред тях е регионалният, който има своите исторически основания (вкл. Селищния, който предлага извеждане на множество и задълбочени смисли чрез традиционната музикална култура на едно селище). Друг признак, по който досега в България е изучаван музикалният фолклор е функционалният – свързан с конкретната функция на песенния образец.

Текстът ще предложи нов модел за изследване на песенния фолклор, който се дистанцира от посочените познати парадигми. Той се основава на разглеждане на конкретни песенни примери, подчинени или обвързани със събитийност, със събитийен момент, който „разбужда” дълбоки

психологически и музикални архетипи. Това е и причината песните да остават във времето и да са факт в националната или общностната памет, но също така да имат своето място и „живот” в съвременното всекидневие или празничност.

Могат да се очертаят 3 фактора в предлагания теоретичен модел за изследване на песенен случай: Събитие, което дава импулс; Отключване през събитието на архетип или психологически модел; Устойчивост на образа, която се доказва с възпроизвеждането му.

Бранко Ћупурдија
Београд, Србија
brano024@mts.rs

ОЈКАН ИЗ ДРЕЖНИЦЕ И МЕТОДОЛОГИЈА ЊЕГОВОГ БЕЛЕЖЕЊА

Постоје два временска слоја бележења ојкана српског становништва из Дрежнице, на граници Горског Котара, Лике и Хрватског Приморја. У оба случаја је реч о фолклору који је забележен изван примарног контекста, накнадно и по сећању. У првом случају, шездесетих, седамдесетих и осамдесетих година 20. века, као бележници се јављају људи који су део живота и Другог светског рата провели у Дрежници. То су: Ђурђина Томић, Јела Јанчић Старц, Ранка Томић-Зрнић и други аутори. У другом случају је реч о властитом бележењу ојкана, које траје од 1985. до 2015. године. У том периоду је саслушано преко 60 казивача у Дрежници, Бајмоку, Београду, Суботици, Панчеву, Зеници и другим местима. Сакупљено је око 1.020 песма, са варијантама. Песме су бележене казивањем у перо, снимањем на диктафон и снимањем камером. У два наврата, 28. маја 1995. и 6. септембра 2000. године, у просторијама КПД Јединство у Бајмоку, организована су групна снимања песама и народних игара из Дрежнице, са 12 и 17 учесника. Овај показни фолклор изнедрио је више стотина ојкана. Показало се око десет начина певања односно разлагања и понављања слогова у стиху и понављања самих стихова ојкана. Потребно је да се оба поменута слоја бележења

и статистички и табеларно обраде, са именима казивача, датумом и местом бележења, бројем забележених песама и напоменом о техници снимања. Крајњи циљ бележења и истраживања је систематизација ојкана односно указивање на социјалну поезију која се налази у његовим темељима.

Юлия Анатольевна Шкураток
Пермский государственный национальный исследовательский
университет
Перм, Русия
shkuratok@mail.ru

СЛАВЯНСКОЕ ВЛИЯНИЕ В КОМИ-ПЕРМЯЦКОЙ СИСТЕМЕ МИФОЛОГИЧЕСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ

Славянское влияние в коми-пермяцкой системе
мифологических персонажей

В течение многих веков происходило многоаспектное взаимовлияние русской и коми-пермяцкой культур. Вместе с усвоением коми-пермяками способов хозяйствования происходило постепенное включение элементов чужой культуры в свою, в том числе мифологических представлений и фольклора. Материал для доклада – публикации этнографов, фольклористов и диалектологов XIX–XXI вв., полевые записи 2016–2019 гг. В целом система мифологических персонажей (МП) коми-пермяков в значительной степени совпадает с русской. В ней присутствуют многие мотивы: например, домовый показывается в облике маленького человечка/мохнатого существа/кошки, ухаживает за скотиной/заплетает гриву, выполняет работу по дому, предупреждает человека и пр. Заимствуется/калькируется лексика, например, названия МП: *водяной/ваись, русалкаэз, домовйй/суседко, лешак/вöрьсь, баняись/баня бабушка/банной бес, колдун, еретник, еретнича*, их действий: *колдуйтны, прикашайтчыны* и пр. В

то же время сохраняются некоторые элементы „субстратной” (финно-угорской) мифологии, некоторые заимствованные МП и связанные с ними мотивы получают развитие на новой почве (*чуддээ*).

САДРЖАЈ / CONTENT

Дејан Ајдачић СЛОВЕНСКИ ПРЕВОДИ И РЕЦЕПЦИЈА СРПСКЕ НАРОДНЕ ЛИРИКЕ У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА	18
Алина Сергеевна Алексеева К ВОПРОСУ О ЯЗЫКОВОМ РЕГИСТРЕ РУССКИХ РУКОПИСНЫХ ЗАГОВОРОВ	19
Димитър Атанасов КОСОВКА ДЕВОЈКА – КРАТКА ИСТОРИЈА И ИДЕОЛОГИЈА ВИЗУЕЛНОГ ЛИКА	21
Вихра Баева „ДЕТО ИМА ВОЙНИ, ДЕТО ИМА БОЈОЌ, ЗМЕЈОВЕТЕ ТАМ СА”. ЗМЕЈАТ ВОИН В БЪЛГАРСКИ ФОЛКЛОРНИ ТЕКСТОВЕ	22
Драгана Вукићевић КОСОВО И РЕТОРИКА АНТИЈУНАКА	24
Славица Гароња Радованац ПРЕДАЊЕ О КОСОВСКОМ БОЈУ У ПУТОПИСИМА ЕНГЛЕСКИЊА (МИС ИРБИ, М. МАКЕНЗИ И РЕБЕКЕ ВЕСТ)	25
Лидија Делић ТУРКИЈИЦА: ЖЕНА У МРЕЖИ ЕПСКЕ ПОЕТИКЕ И СТЕРЕОТИПА О ДРУГОМ	26
Јована Димитријевић ТРАНСФОРМАЦИЈА КОСОВСКОГ МИТА У ПРОЗНИМ ДЕЛИМА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ	28
Цветелина Димитрова ВЛАДЕТЕЛСКИ ТОПОНИМИ И СВЕТИТЕЛСКИ САКРОНИМИ ВЪВ ФОЛКЛОРНИТЕ НАРАТИВИ ОТ РАЙОНА НА КЮСТЕНДИЛСКО, РБ	29
Варвара Евгеньевна Добровольская СЮЖЕТ 432 „ФИНИСТ ЯСНЫЙ СОКОЛ” / „THE PRINCE AS BIRD”. СПЕЦИФИКА РУССКОЙ СКАЗОЧНОЙ ТРАДИЦИИ И РЕАЛИЗАЦИЈА СЮЖЕТА В СОВРЕМЕННОЈ КУЛТУРЕ	31
Марко Ђорђевић СКРИВЕНЕ ДИМЕНЗИЈЕ УСМЕНИХ УСПАВАНКИ	32
Смиљана Ђорђевић Белић, Данијела Поповић Николић ТОДОРИЦА У МАЛОМ КРЧИМИРУ: ТРАНСФОРМАЦИЈА РИТУАЛА	33
Драгана Ђурић САВРЕМЕНИ НАРАТИВИ О СВЕТОЈ ПЕТКИ НА ПОДРУЧЈУ ШУМАДИЈЕ	34
	75

Бранко Златковић	
КОСОВСКИ БОЈ У УСТАНИЧКОЈ ТРАДИЦИЈИ	35
Дејан Илић	
ПАД БОСАНСКОГ КРАЉЕВСТВА И КОСОВСКА ТРАДИЦИЈА	36
Саша Кнежевић	
КОСОВО ЈЕ СРЦЕ СРБИЈЕ	37
Јулија Андреевна Крашенинникова	
ВОЙНА В КОЛЛЕКТИВНЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ ЖИТЕЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КОМИ	38
Данка Лајић Михајловић	
ПЕВАЊЕ УЗ ГУСЛЕ ИЗМЕЂУ „СТАТУСА” И ПОЛИТИКА	40
Анастасија Сергеевна Лызлова	
О НЕКОТОРЫХ СКАЗОЧНЫХ ДИНАСТИЯХ КАРЕЛИИ	41
Ненад Љубинковић	
НЕКОЛИКИ БИТНИ ПРОБЛЕМИ КОЈИ СЕ ПОЈАВЉУЈУ У САМОМ ПОЛАЗИШТУ ИЗУЧАВАЊА ЕПСКЕ УСМЕНЕ ПЕСМЕ	43
Suzana Marjanić	
ZOOFOLKLORISTIKA I/ILI ETNOZOOLOGIJA: STANJE I TENDENCIJE U REGIJИ	45
Оксана Олегівна Микитенко	
КОСОВСКА ТРАДИЦИЈА У ИСТРАЖИВАЊИМА БОРИСА ПУТИЛОВА (ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА)	47
Јована Милованчевић	
ОДЕЈЦИ КОСОВСКЕ ТРАДИЦИЈЕ У ЦИКЛУСУ „КОСОВО ПОЉЕ” ВАСКА ПОПЕ	49
Марија Миљковић	
НАХОЧЕ, ДЕТЕ РОЂЕНО У ВАНБРАЧНОЈ ВЕЗИ И ДЕТЕ-ЈУНАК У СРПСКИМ НАРОДНИМ ЕПСКИМ И ЕПСКО-ЛИРСКИМ ПЕСМАМА	51
Кристина Митић	
НАРОДНЕ БАЛАДЕ О КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА	53
Светлана Григорьевна Низовцева	
РУССКИЕ И КОМИ ЗАГАДКИ: К ВОПРОСУ О ФОЛЬКЛОРНОМ ЗАИМСТВОВАНИИ	54
Јеленка Пандуревић	
СИМБОЛИЧКО МАПИРАЊЕ КОСОВА, СТАРЕ И ЈУЖНЕ СРБИЈЕ НА СТРАНИЦАМА „БОСАНСКЕ ВИЛЕ”	55
Ольга Алексеевна Пашина	
ПОЛИСТАДИАЛЬНОСТЬ ФОЛЬКЛОРНЫХ ТРАДИЦИЙ В СВЕТЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ	56

Данијела Петковић КОСОВСКИ ОБРАЗАЦ У ЈУЖНОСЛОВЕНСКОЈ И РУСКОЈ УСМЕНОЈ ЕПСКОЈ ПОЕЗИЈИ	58
Соња Петровић ТЕЛЕСНИ КОД У КОСОВСКОЈ ТРАДИЦИЈИ	59
Валентина Питулић КАТАЛОГ КОСОВСКИХ ЈУНАКА У НАРОДНИМ УМОТВОРИНАМА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ	60
Љубинко Раденковић МИЛОШ ОБИЛИЋ КАО МИТОЛОШКИ ЛИК	61
Маја Љ. Радивојевић ПРЕГОВАРАЊЕ ИДЕНТИТЕТА НА ПРИМЕРУ ПЕВАЧИЦЕ ТАЊЕ БОШКОВИЋ	62
Татјана Викторовна Савельева ТРАДИЦИОННИЙ НАРОДНЫЙ ПРАЗДНИК К СОВРЕМЕННОМУ МИРУ: СОХРАНЕННАЯ И ПРЕРВАННАЯ ТРАДИЦИЯ, РЕКОНСТРУКЦИЯ, НЕОМИФОЛОГИЈА	63
Ана Савић „ИГРА ОРО КУД БРЕСТОВИ“ – ВИТАЛНОСТ ЖАНРА ДЕМОНОЛОШКОГ ПРЕДАЊА, КОНТЕКСТ БЕЛЕЖЕЊА И ОДЛИКЕ УСМЕНОГ ПРИПОВЕДАЊА (САВРЕМЕНА ТЕРЕНСКА ИСТРАЖИВАЊА)	65
Снежана Д. Самарџија <i>КОСОВКИНА БЕЛА РУКА</i> . ЛИК КОСОВКЕ ДЕВОЈКЕ У СРПСКОЈ НАРОДНОЈ ПОЕЗИЈИ	66
Младен Станић ЗАСТУПЉЕНОСТ И ЗНАЧАЈ КОНЦЕПЦИЈЕ ОБРЕДА ПРЕЛАЗА АРНОЛДА ВАН ГЕНЕПА У УСМЕНОЈ ТРАДИЦИЈИ ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ	67
Бошко Сувајџић КОСОВО ИЗМЕЂУ ИСТОРИЈЕ И МИТА: ЕПСКА ЛЕГЕНДА	68
Веселка Тончева СЪБИТИЕ И ПЕСЕН (ОПИТ ЗА ИЗВЕЖДАНЕ НА НОВ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МОДЕЛ В ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈАТА)	69
Бранко Ћупурдија ОЛКАН ИЗ ДРЕЖНИЦЕ И МЕТОДОЛОГИЈА ЊЕГОВОГ БЕЛЕЖЕЊА	71
Юлия Анатольевна Шкураток СЛАВЯНСКОЕ ВЛИЯНИЕ В КОМИ-ПЕРМЯЦКОЙ СИСТЕМЕ МИФОЛОГИЧЕСКИХ ПЕРСОНАЖЕЙ	73

БЕЛЕШКЕ:

